

Když se řekne Knihovna roku

Lucie Macháčková

Co si vybavíte, když se řekne Knihovna roku? Úspěch v krajském kole Vesnice roku, příprava na celostátní kolo Knihovny roku, slavnostní vyhlášení v Zrcadlové kapli Klementina. Ti, kdo mohou říct, že tyto vzpomínky mají, ušli dlouho cestu.

Na začátku je dobré vědět, co spojuje soutěže Vesnice roku a Knihovna roku. Vesnice roku je vyhlašována každoročně od roku 1995. „Cílem soutěže Vesnice roku v Programu obnovy venkova je snaha povzbudit obyvatele venkova k aktivní účasti na rozvoji svého domova, zveřejnit rozmanitost a pestrost uskutečňování programů obnovy vesnic a upozornit širokou veřejnost na význam venkova“^[1]. Jedním ze spoluvyhlašovatelů je Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP). Pro knihovny je velmi důležité, aby byly vnímanou součástí občanské vybavenosti svých obcí a že i na nich záleží, aby obec v soutěži uspěla.

První krok: příprava na krajské kolo Vesnice roku. Aby se knihovna mohla začít připravovat, musí vědět, že se obec do soutěže přihlásila. Základem všeho je informovaný knihovník, který se aktivně účastní všech příprav obce a ví, kolik prostoru dostane na představení knihovny. Dobrý starosta na knihovnu nezapomíná. Jedním z desetičlenné hodnotitelské komise je zástupce SKIP, knihovník nominovaný příslušným regionálním výborem SKIP. Už jsem zmínila, že základem je informovaný knihovník. To samozřejmě neplatí jen o soutěžící knihovně, ale také o komisaři. Přejde vybavený informacemi, které mu poskytne pověřená knihovna a těmi, které si vyhledá sám. Komunikace soutěžící knihovny s veřejností prostřednictvím webové stránky a sociálních sítí je její první vizitkou. Pak už je na knihovníkovi a zástupci obce, jak dokáže knihovnu a její aktivity prezentovat. Knihovník představí činnost knihovny a spolupráci s dalšími organizacemi v místě. Starosta pak ví, jak je knihovna v obci důležitá. Při samotné přípravě je žádoucí spolupracovat také s pověřenou knihovnou. Metodik ví, jak má vypadat skvělá knihovna, pomůže se vším, co bude třeba a bude v jeho silách! Kritickým okem prohlédne vnitřní prostory knihovny (knihovní fond, uvadlé květiny, místo pro děti, polepené zdi, označení knihovny ...), ale nezapomene ani na ty vstupní.

Jaká je ta nejlepší knihovna? Ta, ze které odcházejí VŠICHNI členové komise s úsměvem a slovy „tady bych chtěl/a zůstat“. Pokud se všechno podaří, diplom za moderní knihovnické a informační služby je „doma“. Následuje nominace na cenu Ministerstva kultury ČR Knihovna roku v kategorii základní knihovna. Aby informace o provázanosti mezi Vesnicí roku a Knihovnou roku byly úplné, je nutné doplnit, že účast v soutěži Vesnice roku neznamená automatickou nominaci na Knihovnu roku. Dle nařízení vlády č. 5/2003 Sb. mohou návrh na udělení ocenění podávat fyzické i právnické osoby, a to do 5. srpna daného roku. Co se stane, když je v jednom kraji nominována více než jedna knihovna? Příslušná krajská knihovna rozhodne, která z nominovaných knihoven postoupí do celostátního kola.

Druhý krok: příprava na Knihovnu roku. Nominace je vyjádřením poděkování za to, jaké vaše knihovna poskytuje služby, ale také je to odpovědnost. Nezapomeňte na to, že reprezentujete celý kraj. Přípravu nepodceňujte, konkurence bude velká. Na co při přípravě knihovny nezapomenout? Hlavně na to, že teď už není v komisi jen jeden informovaný knihovník, ale hned pět! I když jsou všichni, a to mohu slíbit, vlídní, laskaví a pyšní na každou knihovnu, kterou navštíví, vyhrát může jen jedna! Základní informace o vaší knihovně jste vyplnili při přihlášení do soutěže. Ale to, jak asi už tušíte, nestačí. Komunikujte se zřizovatelem. Zapojte jeho i aktivní čtenáře, neprezentujete osobu knihovníka, ale knihovnu a její nezastupitelné místo ve společenském životě obce. Dobře si rozvrhněte čas (udělejte generální zkoušku).

Co a jak bude komise hodnotit? Metodické pokyny Standard pro dobrou knihovnu a Standard pro dobrý knihovní fond jsou základními hodnotícími kritérii. Na co dalšího je dobré nezapomínat? Poskytujete služby pro čtenáře/návštěvníky s handicapem (bezbariérový přístup, donášková služba, spolupracujete s Knihovnou pro nevidomé a slabozraké K. E. Macana, pomáháte sociálně vyloučeným...)? Máte dobré vztahy se spolky a organizujete společné akce, kterými stmelujete místní komunitu? Umíte získat finanční prostředky navíc (granty)? Jste zapojení do Místního akčního plánu rozvoje vzdělávání (MAP)? Máte vlastní logo knihovny? Neváhejte se komisi pochlubit. Vytváříte tím celkový obraz důležitosti knihovny ve vaší obci. Nedílnou součástí knihovny a tím i hodnocení je samozřejmě osoba knihovnice/knihovníka, která umí svou knihovnu představit.

Letošní ročník soutěže Knihovna roku byl jiný než všechny předešlé. Důvod není těžké uhodnout, covid-19. Co tato situace ve svém důsledku přinesla? Na prvním místě to byla zrušená soutěž Vesnice roku. S tím souvisí i změna pravidel pro nominování knihoven. V jednotlivých krajích byly ustanoveny dvoučlenné komise ve složení krajský metodik + člen krajské komise Vesnice roku, které nominovaly (při dodržení regulí Vesnice roku) knihovnu do soutěže. Účast nebyla umožněna knihovnám, které soutěžily v roce 2019. A protože účast nebyla vázána na soutěž Vesnice roku, nominoval svou knihovnu i kraj Praha. Možností, jakým způsobem se budou knihovny hodnotit vzhledem k celospolečenské situaci a vládním opatřením, bylo připraveno několik. Všichni jsme si byli jistí, že úroveň knihoven bude vysoká. Noční můrou pro komisi byla varianta, že bude možné hodnotit pouze na základě zaslaných podkladů.

Druhá varianta hodnocení spočívala v předvýběru čtyř knihoven, opět na základě zaslaných podkladů, které komise osobně navštíví. Nakonec k radosti všech komisařů se mohlo hodnocení uskutečnit tradičním způsobem, návštěvou všech nominovaných. Bylo to velmi těžké rozhodování, protože se hodnotilo čtrnáct opravdu pěkných knihoven. Téměř všechny sídlí v krásných zrekonstruovaných prostorech, nabízejí čtenářům nejen tradiční knihy, ale také další dokumenty (deskové hry, audioknihy, e-knihy...), činnost zaměřují na děti i dospělé, zapojují se do celostátních projektů i neformálního vzdělávání, jsou společenskými centry a spoluvytvářejí kulturní život svých obcí. Pravidla říkají, vítěz může být jen jeden. V očích komise bylo ale vítězů čtrnáct.

Na závěr bych ráda za celou komisi poděkovala všem knihovnicím, které měly odvahu „jít s kůží na trh“ a za to, jak dokázaly svou knihovnu představit. Nemalý dík patří také jejich zřizovatelům, kteří si uvědomují důležitost knihovny, a proto ji podporují. A v neposlední řadě nesmíme zapomenout na metodičky/metodiky, kteří knihovnám pomáhají ve všech směrech jejich činností.

Kontakt na autorku: Lucie.Machackova@nkp.cz

---

[1] <http://www.vesniceroku.cz/uvod>

© 2000-2010 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz · knihovna@svkhk.cz